



Llywodraeth Cymru  
Welsh Government



# Adroddiad Blynyddol ar Fân-Ddaliadau yng Nghymru

1 Ebrill 2022 – 31 Mawrth 2023



[llyw.cymru](http://llyw.cymru)

# ADRODDIAD BLYNYDDOL AR FÂN-DDALIADAU YNG NGHYMRU

1 EBRILL 2022 - 31 MAWRTH 2023

## Cyflwyniad

Mae dyletswydd statudol ar Weinidogion Cymru o dan adran 59(2) o Ddeddf Amaethyddiaeth 1970 i gyhoeddi adroddiad ar eu gweithgareddau, a gweithgareddau awdurdodau lleol, mewn perthynas â mân-ddaliadau yng Nghymru. Trosglwyddwyd y ddyletswydd hon yn wreiddiol i Gynulliad Cenedlaethol Cymru gan Orchymyn Trosglwyddo Swyddogaethau 1999 (1999/672) ac mae'n arferadwy bellach gan Weinidogion Cymru yn rhinwedd paragraff 30 o Atodlen 11 i Ddeddf Llywodraeth Cymru 2006.

Mae'r adroddiad yn darparu gwybodaeth ystadegol am nifer y mân-ddaliadau sy'n eiddo i awdurdodau mân-ddaliadau a'u harwynebedd, am denantiaethau ac am sefyllfa ariannol awdurdodau mân-ddaliadau. Mae'r adroddiad yn cwmpasu'r cyfnod o 1 Ebrill 2022 hyd 31 Mawrth 2023.

Caiff mân-ddaliadau statudol, neu ffermydd sir, eu gweinyddu dan Ran III o Ddeddf Amaethyddiaeth 1970. Dan y ddeddfwriaeth hon, mae'n ofynnol i awdurdodau mân-ddaliadau sicrhau mai eu nod cyffredinol yw darparu cyfleoedd i bobl sydd â digon o brofiad i fod yn ffermwyr ar eu cyfrif eu hunain. Mae'n rhaid i'r mân-ddaliadau allu cynnig gwaith amser llawn ar gyfer hyd at ddau o bobl, gan gynnwys y meddiannydd.

Hoffem ddiolch i'r Awdurdodau Lleol yng Nghymru sydd wedi darparu'r wybodaeth ystadegol sy'n cael ei defnyddio yn yr adroddiad.

Llywodraeth Cymru  
Yr Is-adran Amaeth – Datblygu  
Cynaliadwy  
Llawr Cyntaf  
ParcCathays  
Caerdydd  
CF10 3NQ

## MAN-DDALIADAU A DDARPARWYD GAN AWDURDODAU LLEOL YNG NGHYMURU

### Arwynebedd

Ar 31 Mawrth 2023, roedd awdurdodau yng Nghymru yn berchen ar ychydig mwy na **21,338ha** o dir oedd yn fân-ddaliadau. O hwnnw, roedd tua **12,836ha** yn cael eu gosod fel mân-ddaliadau gyda thŷ a/neu adeiladau.

Mae Tabl 1 yn dangos y sefyllfa ar gyfer awdurdodau unigol.

### Daliadau

Ar 31 Mawrth 2023, roedd awdurdodau lleol yn berchen ar **972** o fân-ddaliadau. O'r rheini, roedd **601 (61%)** yn llai nag 20 hectar o faint a **234 (24%)** rhwng 20 a 40 hectar o faint. Roedd **154 (15%)** o fân-ddaliadau'n fwy na 40 o hectarau.

Mae Tabl 3 yn dangos nifer y daliadau a ddarparwyd gan awdurdodau unigol a dosbarthiad y daliadau yn ôl maint.

### Tenantiaid

Roedd **895** o denantiaid ar fân-ddaliadau awdurdodau lleol ar 31 Mawrth 2023. Roedd rhai'n denantiaid ar fwy nag un fferm. Ar y **972** o ddaliadau, roedd: **959** o denantiaethau: roedd **460** yn Denantiaethau Busnes Fferm, **189** yn Denantiaethau'r Ddeddf Daliadau Amaethyddol a **310** yn denantiaethau eraill. Yn ystod 2022-2023, rhoddwyd **171** o denantiaethau newydd; **18** i newydd-ddyfodiaid, Terfynwyd **153** i denantiaid presennol a **42** o denantiaethau.

Ceir ffigurau manwl yn Nhablau 4 a 5.

### Sefyllfa Ariannol Awdurdodau

Dangosodd cyfanswm cyfrif refeniw awdurdodau mân-ddaliadau yng Nghymru yn y flwyddyn a ddaeth i ben ar 31 Mawrth 2023 incwm o **£4,238,042.88** o'i gymharu â chyfanswm gwariant o **£1,619,736.98** gan roi gwarged o **£2,618,305.90**.

Mae Tabl 6 yn crynhoi cyfrifon refeniw cyfun yr awdurdodau ar gyfer y flwyddyn.

## Gwybodaeth Ystadegol am Fân-ddaliadau a ddarparwyd gan Awdurdodau Lleol yng Nghymru

**Tabl 1: Arwynebedd mân-ddaliadau yr oedd awdurdodau mân-ddaliadau'n berchen arnynt ar 31 Mawrth 2023**

Awdurdod Unedol	Tir ar osod fel mân-ddaliad (hectar)	Tir a ddelir ond nid fel mân-ddaliad (hectar)	Cyfanswm tir mân-ddaliadau (hectar)	Rhent o dir ar osod fel mân-ddaliad (£)	Rhent o gyfanswm tir mân-ddaliadau (£)	Cyfanswm Rhent (£)
Abertawe	0.00	44.31	<b>44.31</b>	£0.00	£36,249.00	<b>£36,249.00</b>
Blaenau Gwent	0.00	183.59	<b>183.59</b>	£0.00	£16,727.00	<b>£16,727.00</b>
Bro Morgannwg	39.08	20.67	<b>59.75</b>	£7,600.00	£7,215.00	<b>£14,815.00</b>
Caerdydd	15.54	0.00	<b>15.54</b>	£12,250.00	£0.00	<b>£12,250.00</b>
Caerffili	39.00	63.00	<b>102.00</b>	£3,000.00	£11,558.00	<b>£14,558.00</b>
Casnewydd	84.21	104.38	<b>188.59</b>	£21,630.00	£22,185.00	<b>£43,815.00</b>
Castell-nedd Port Talbot	0.00	186.32	<b>186.32</b>	£0.00	£32,344.96	<b>£32,344.96</b>
Ceredigion	267.00	21.00	<b>288.00</b>	£61,500.00	£716.00	<b>£62,216.00</b>
Conwy	271.16	0.00	<b>271.16</b>	£68,580.00	£0.00	<b>£68,580.00</b>
Gwynedd	1,169.86	57.23	<b>1,227.09</b>	£237,341.00	£7,500.00	<b>£244,841.00</b>
Merthyr Tudful	0.00	28.66	<b>28.66</b>	£0.00	£5,543.00	<b>£5,543.00</b>
Pen-y-bont ar Ogwr	0.00	39.87	<b>39.87</b>	£0.00	£500.00	<b>£500.00</b>
Powys	3,979.00	247.00	<b>10,037.00</b>	£1,169,705.00	£67,991.00	<b>£1,237,696.00</b>
Rhondda Cynon Taf	0.38	0.00	<b>0.38</b>	£4,000.00	£0.00	<b>£4,000.00</b>
Sir Benfro	1,507.00	564.00	<b>2,071.00</b>	£430,160.07	£103,526.87	<b>£533,686.94</b>
Sir Ddinbych	689.74	77.19	<b>766.93</b>	£145,941.00	£40,384.00	<b>£186,325.00</b>
Sir Fynwy	866.46	172.21	<b>1,038.67</b>	£174,522.00	£63,075.30	<b>£237,597.30</b>
Sir Gaerfyrddin	1,007.00	376.00	<b>1,383.00</b>	£260,470.00	£65,321.00	<b>£325,791.00</b>
Sir y Fflint	478.19	170.37	<b>648.56</b>	£97,859.07	£68,774.34	<b>£166,633.41</b>
Tor-faen	0.00	80.58	<b>80.58</b>	£0.00	£15,154.00	<b>£15,154.00</b>
Wrecsam	226.61	84.05	<b>310.66</b>	£41,624.00	£730.00	<b>£42,354.00</b>
Ynys Môn	2,195.68	170.92	<b>2,366.60</b>	£582,549.00	£37,119.28	<b>£619,668.28</b>
<b>CYFANSWM CYMRU</b>	<b>12,835.91</b>	<b>2,691.35</b>	<b>21,338.26</b>	<b>£3,318,731.14</b>	<b>£602,613.75</b>	<b>£3,921,344.89</b>

**Tabl 2: Tir a gaffaelwyd neu a waredwyd gan awdurdodau tyddynnod ar 31 Mawrth 2023**

Awdurdod Unedol	Tir wedi'i gaffael				Tir wedi'i waredu			
	Newydd ei gaffael (wedi'i brynu neu ei feddiannu etc)	Wedi'i brynu ond wedi bod ar lês cyn hynny	Cyfanswm	Pris	Wedi werthu, ei feddiannu, ei gyfnewid etc.	Tir ar lês wedi'i ildio	Cyfanswm	Derbyniadau
	Hectar	Hectar	Hectar	£	Hectar	Hectar	Hectar	£
Sir Ddinbych	0.00	0.00	<b>0.00</b>	£0.00	46.85	0.00	<b>46.85</b>	<b>£640,000.00</b>
Sir Fynwy	0.00	0.00	<b>0.00</b>	£0.00	2.00	0.00	<b>2.00</b>	<b>£323,954.25</b>
Powys	0.00	0.00	<b>0.00</b>	£0.00	12.06	0.00	<b>12.06</b>	<b>£1,377,000.00</b>
<b>CYFANSWM CYMRU</b>	<b>0.00</b>	<b>0.00</b>	<b>0.00</b>	<b>£0.00</b>	<b>60.91</b>	<b>0.00</b>	<b>60.91</b>	<b>£2,340,954.25</b>

Ni nododd yr awdurdodau canlynol unrhyw weithgaredd yn y flwyddyn: -

Abertawe  
 Blaenau Gwent  
 Bro Morgannwg  
 Caerdydd  
 Caerffili  
 Castell-nedd Port Talbot  
 Casnewydd  
 Ceredigion  
 Conwy  
 Gwynedd  
 Merthyr Tudful  
 Pen-y-bont ar Ogwr  
 Rhondda Cynon Taf  
 Sir Benfro  
 Sir y Fflint  
 Sir Gaerfyrddin  
 Tor-faen  
 Wrecsam  
 Ynys Môn

**Tabl 3: Dadansoddiad o'r mân-ddaliadau yn ôl maint ar 31 Mawrth 2023**

Awdurdod Unedol	Nifer y Daliadau								Cyfanswm Daliadau
	Â Thŷ ac Adeiladau				Ffermydd Tir yn Unig				
	0-20	20-40	Dros 40	C'swm	0-20	20-40	Dros 40	C'swm	
Abertawe	0	0	0	0	42	0	0	42	42
Blaenau Gwent	0	0	0	0	126	1	0	127	127
Bro Morgannwg	2	0	0	2	5	0	0	5	7
Caerdydd	2	0	0	2	0	0	0	0	2
Caerffili	0	1	0	1	26	0	0	26	27
Casnewydd	0	3	0	3	2	1	1	4	7
Castell-nedd Port Talbot	0	0	0	0	36	3	1	40	40
Ceredigion	3	8	0	11	4	0	0	4	15
Conwy	6	3	2	11	0	0	0	0	11
Gwynedd	2	8	31	41	7	0	1	8	49
Merthyr Tudful	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Pen-y-bont ar Ogwr	0	0	0	0	1	0	0	1	1
Powys	37	70	29	136	32	2	1	35	171
Rhondda Cynon Taf	1	0	0	1	31	3	3	37	38
Sir Benfro	4	25	15	44	65	3	1	69	113
Sir Ddinbych	1	5	8	14	11	2	1	14	28
Sir Fynwy	4	11	9	24	35	6	0	41	65
Sir Gaerfyrddin	0	12	12	24	40	3	2	45	69
Sir y Fflint	0	13	2	15	5	1	1	7	22
Tor-faen	0	0	0	0	29	1	1	31	31
Wrecsam	3	5	1	9	2	2	0	4	13
Ynys Môn	22	40	15	77	15	2	0	17	94
<b>CYFANSWM CYMRU</b>	<b>87</b>	<b>204</b>	<b>124</b>	<b>415</b>	<b>514</b>	<b>30</b>	<b>30</b>	<b>557</b>	<b>972</b>

**Tabl 4: Dadansoddiad o'r mân-ddaliadau yn ôl tenantiaid a thenantiaethau ar 31 Mawrth 2023**

Awdurdod Unedol	Nifer y tenantiaid				Tenantiaeth			
	Hectarau				FBT	AHA	Arall	C'swm
	0-20	20-40	Dros 40	C'swm				
Abertawe	42	0	0	42	42	0	0	42
Blaenau Gwent	126	1	0	127	0	0	127	127
Bro Morgannwg	7	0	0	7	0	3	4	7
Caerdydd	2	0	0	2	1	1	0	2
Caerffili	26	1	0	27	11	2	14	27
Casnewydd	2	4	1	7	4	3	0	7
Castell-nedd Port Talbot	29	3	1	33	3	2	28	33
Ceredigion	7	7	0	14	5	7	2	14
Conwy	6	3	2	11	5	5	1	11
Gwynedd	8	7	32	47	29	16	1	46
Merthyr Tudful	13	0	0	13	0	0	13	13
Pen-y-bont ar Ogwr	1	0	0	1	1	0	0	1
Powys	52	66	30	148	130	29	4	163
Rhondda Cynon Taf	33	3	3	39	1	0	37	38
Sir Benfro	69	28	16	113	93	20	0	113
Sir Ddinbych	12	7	9	28	24	3	1	28
Sir Fynwy	5	11	9	25	16	31	20	67
Sir Gaerfyrddin	40	15	14	69	28	14	27	69
Sir y Fflint	0	14	3	17	16	7	0	23
Tor-faen	29	1	1	31	1	1	29	31
Wrecsam	2	5	1	8	1	5	2	8
Ynys Môn	30	41	15	86	49	40	0	89
<b>CYFANSWM CYMRU</b>	<b>541</b>	<b>217</b>	<b>137</b>	<b>895</b>	<b>460</b>	<b>189</b>	<b>310</b>	<b>959</b>

**Tabl 5: Tenantiaethau a roddwyd gan awdurdodau mân-ddaliadau am y tro cyntaf a'r rhai a gafodd eu terfynu yn ystod y flwyddyn yn diweddu 31 Mawrth 2023**

Awdurdod Unedol	Nifer a roddwyd		Nifer wedi'u Terfynu
	Tenantiaid Newydd	Yn Denantiaid Eisoed	
Abertawe	0	42	0
Blaenau Gwent	0	0	0
Bro Morgannwg	3	0	3
Caerdydd	0	0	0
Caerffili	4	23	1
Casnewydd	0	0	0
Castell-nedd Port Talbot	4	29	0
Ceredigion	0	0	1
Conwy	0	0	0
Gwynedd	0	0	0
Merthyr Tudful **	0	13	0
Pen-y-bont ar Ogwr	0	0	0
Powys	1	6	11
Rhondda Cynon Taf	1	37	20
Sir Benfro	0	2	0
Sir Ddinbych	1	0	2
Sir Fynwy	2	0	2
Sir Gaerfyrddin	0	0	0
Sir y Fflint	0	0	0
Tor-faen	2	0	1
Wrecsam	0	0	0
Ynys Môn	0	1	1
<b>CYFANSWM CYMRU</b>	<b>18</b>	<b>153</b>	<b>42</b>

\*\* Merthyr Tudful - mae rhai tyddynnod yn wag dros dro oherwydd gwyrriadau cyfleustodau ar welliant cynllun ffordd yr A465 ac nid yw'r rhenti hyn wedi'u cynnwys yn y data. Ar ôl ei gwblhau, bydd tenantiaid yn dychwelyd i'r tyddynnod hyn.



**Tabl 6: Cyfanswm cyfrif refeniw awdurdodau mân-ddaliadau ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben ar 31 Mawrth 2023**

<b>CYFRIF GWEITHREDOL</b>	
<b>Incwm (£)</b>	
Rhent o Ddaliadau	£3,728,823.47
Rhenti Eraill	£228,570.70
Incwm Arall	£280,648.71
<b>CYFANSWM INCWM</b>	<b>£4,238,042.88</b>
<b>Gwariant (£)</b>	
Atgyweirio a Chynnal a Chadw	£1,126,177.57
Rhenti, Ardrethi, Blwydd-daliadau, Ffioedd Dŵr	£132,017.31
Prisiadau Net ar Hawliau Tenantiaid	£10,164.11
Rheoli'r Ystâd	£232,439.32
Gwariant Arall	£118,938.67
<b>CYFANSWM GWARIANT</b>	<b>£1,619,736.98</b>
<b>GWARGED Y CYFRIF GWEITHREDOL</b>	<b>£2,618,305.90</b>
<b>CYFRIF ANWEITHREDOL</b>	
<b>Incwm (£)</b>	
<b>CYFANSWM</b>	£1,304.00
<b>Gwariant (£)</b>	
Costau Cefnogi Canolog	£375,733.43
Gwariant Arall	£5,160.64
<b>CYFANSWM</b>	<b>£380,894.07</b>
<b>CYFRIF ANWEITHREDOL (DIFFYG)</b>	<b>-£379,590.07</b>
<b>CYFRIF REFENIW NET - GWARGED/(DIFFYG)</b>	
Cyfrif Gweithredol – Gwarged	£2,618,305.90
Cyfrif Anweithredol (Diffyg)	-£379,590.07
<b>Gwarged/(Diffyg) Net</b>	<b>£2,238,715.83</b>
Costau Cyfalaf	£239,733.23
<b>Gwarged/(Diffyg) Net gan gynnwys Cyfalaf</b>	<b>£1,998,982.60</b>